

Ecologisch werkprotocol
Leeuwbieterrein te Valkenburg
Gemeente Valkenburg aan de Geul
Concept

Ecologisch werkprotocol Leeuwbieterrein te Valkenburg

Gemeente Valkenburg aan de Geul

Concept

Rapportnummer: 211X07948.085050_4

Datum: 18 mei 2017

Contactpersoon opdrachtgever: Dhr. ing. B. van Eijdsen en mevr. drs. W. Hendriks,
gemeente Valkenburg aan de Geul

Projectteam BRO: Mevr. I. Kroes, dhr. drs. M.S. Zonnenberg

Trefwoorden: Ecologisch werkprotocol, vleermuizen, elrits, grote gele
kwikstaart, Leeuwbieterrein, Valkenburg, gemeente
Valkenburg aan de Geul

BRO
Vestiging Tegelen
Industriestraat 94
5931 PK Tegelen
T +31 (0)77 373 06 01
E info@bro.nl

Inhoudsopgave

pagina

1. INLEIDING	2
1.1 Vooraf	2
1.2 Doelen van het ecologisch werkprotocol	2
1.3 Toelichting doelen	2
1.4 Leeswijzer	4
2. KORTE OMSCHRIJVING VAN HET PLANGEBIED	5
2.1 Huidige situatie	5
2.2 Toekomstige (geplande) situatie	10
3. TE BESCHERMEN NATUURWAARDEN	13
3.1 Resultaten onderzoek 2016	13
3.2 Conclusies naar aanleiding van het onderzoek 2016	19
3.3 Te beschermen natuurgebieden	20
3.4 Te beschermen soorten	21
4. HET ECOLOGISCH WERKPROTOCOL	25
4.1 Uitvoeren van de zorgplicht	25
4.2 Werkwijzen die voortvloeien uit de te beschermen gebieden	26
4.2.1 Natura 2000-gebied Geuldal	26
4.2.2 Goudgroene natuurzone	26
4.3 Werkwijzen voortvloeiend uit de verbodsbepalingen (per soort)	27
4.3.1 Planten in kademuur (Aandachtssoort Natura 2000-gebied Geuldal)	27
4.3.2 VRVP gewone en/of grijze grootoorvleermuis (Wnb-hrl)	28
4.3.3 Vliegroute/foerageergebied watervleermuis (Wnb-hrl)	29
4.3.4 Foerageergebied/vliegroute gewone en ruige dwergvleermuis (Wnb-hrl)	29
4.3.5 Grote gele kwikstaart (Vogelrichtlijn, jaarrond beschermd)	30
4.3.6 Elrits (Wnb-andere soorten)	31
4.4 Planning van de werkzaamheden	31
4.5 Wijze van toezicht	33
4.6 Rol van de ecooloog	33
4.7 Bijzondere situaties	34

1. INLEIDING

1.1 Vooraf

Dit ecologisch werkprotocol is opgezet in verband met de herontwikkeling van het Leeuwbieterrein in Valkenburg. Tijdens het vooroverleg d.d. 25-01-2017 waarbij vertegenwoordigers van de gemeente Valkenburg, de provincie Limburg, de projectontwikkelaar Wyckerveste, het Waterschap Limburg en BRO aanwezig waren, is aangegeven dat voor de bestemmingsplanwijziging die benodigd is voor de uitvoering van de herontwikkeling van het plangebied, een ecologisch werkprotocol een vereiste is.

In het ecologisch werkprotocol moet naar voren komen op welke wijze er gewerkt zal worden, zodanig dat er geen schade ontstaat aan de aanwezige te beschermen soorten. De manier van werken dient ervoor te zorgen dat de Wet natuurbescherming niet overtreden wordt en er geen ontheffing voor dit project nodig is. Dit betekent dat er gewerkt moet worden op een manier waarbij geen vaste rust- of verblijfplaatsen verloren gaan en er geen sprake is van verstoring zoals bedoeld in de Wet natuurbescherming (hierna te noemen Wnb).

Het ecologisch werkprotocol schrijft voor hoe er gewerkt moet worden teneinde geen verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming te overtreden. Dit ecologisch werkprotocol zal ter goedkeuring worden overlegd aan het bevoegd gezag, te weten de provincie Limburg.

1.2 Doelen van het ecologisch werkprotocol

Het ecologisch werkprotocol heeft meerdere doelen:

- Het voldoen aan de algemene zorgplicht (artikel 3.11 van de Wnb);
- Het voorkomen dat overtreding plaatsvindt van de artikelen 3.1, 3.2, 3.5 en 3.10 van de Wnb;
- Informatievoorziening bij eventuele controle door handhavers van het bevoegd gezag (m.n. de provincie);
- Een handleiding over “hoe te handelen” voor de aannemer.

1.3 Toelichting doelen

Voldoen aan de algemene zorgplicht (art 3.11 Wnb).

Alle in het wild levende planten en dieren (ook de onbeschermde) moeten zo veel mogelijk, in alle redelijkheid, ontzien worden. Het werkprotocol moet duidelijk maken dat dit het

geval is. Zo dient er gewerkt te worden in de minst kwetsbare perioden, of in een bepaalde volgorde. Ook zal men waar nodig of wenselijk bijzondere planten en dieren in veiligheid brengen.

Voorkómen van overtreding van de artikelen 3.1, 3.2, 3.5 en 3.10 van de Wnb;

Er kan geen ontheffing verkregen worden voor het verstoren van soorten die behoren tot de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn, zoals vleermuizen en broedvogels (Europa staat dat niet toe voor ruimtelijke ingrepen). Het plan mag het functioneren van deze soorten dan ook niet aantasten. Onder de broedvogels zijn er enkele soorten (in dit geval grote gele kwikstaart) waarvan het nest het gehele jaar beschermd is.

Voor soorten die een bescherming hebben vanuit paragraaf 3.3 van de Wnb, artikel 3.10 (hier elrits) kan wel ontheffing verkregen worden.

Dit kan alleen onder voorwaarde dat de duurzame instandhouding van deze soorten niet bedreigd wordt. Daarom moet de aanwezige elrits zoveel mogelijk gespaard worden door een aangepaste werkwijze.

Er worden binnen dit ecologisch werkprotocol maatregelen voorgeschreven, zodanig dat wordt voorkomen dat verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming worden overtreden. Het feitelijke ecologisch werkprotocol is een nadere invulling van een activiteitenplan, bedoeld voor gebruik door de aannemer. Het ecologisch werkprotocol is geldig zodra het is goedgekeurd door het bevoegd gezag. Afwijking van het protocol leidt mogelijk tot overtreding van de Wet natuurbescherming en dient voorkomen te worden.

Informatievoorziening bij eventuele controle door de overheid

In feite wordt het werk in de praktijk getoetst aan de Wet natuurbescherming. En daarin moet zorgvuldig gehandeld worden, in verband met de controleplicht die de provincie heeft indien er handhavingsverzoeken in het kader van de Wet natuurbescherming ingediend worden. De controleurs zullen altijd vragen naar het ecologisch werkprotocol en hoe dit gebruikt wordt.

Een handleiding hoe te handelen voor de aannemer

Om het project te doen slagen, zal steeds zorgvuldig gewerkt moeten worden. Dit ecologisch werkprotocol geeft gericht aan, hoe een aannemer dient te handelen voor, tijdens en bij de afwikkeling van de ingreep, met name in specifieke omstandigheden, waarmee voorkomen wordt dat verbodsbepalingen uit de Wnb worden overtreden.

Om de vervolgfases van het project te doen slagen, zal zorgvuldig gewerkt moeten worden!

1.4 Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt opgebouwd: In hoofdstuk 2 wordt een korte beschrijving gegeven van het plangebied. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de te beschermen natuurwaarden. Tot slot wordt in hoofdstuk 4 het werkprotocol beschreven.

2. KORTE OMSCHRIJVING VAN HET PLANGEBIED

2.1 Huidige situatie

Ligging van het plangebied

Het plangebied bestaat uit terrein van de voormalige bierbrouwerij De Leeuw, te Valkenburg. De Amersfoortcoördinaten van het midden van de locatie zijn $X=185.595$; $Y=319.653$. De ligging van het plangebied is weergegeven op de navolgende afbeeldingen (figuur 1 en 2).

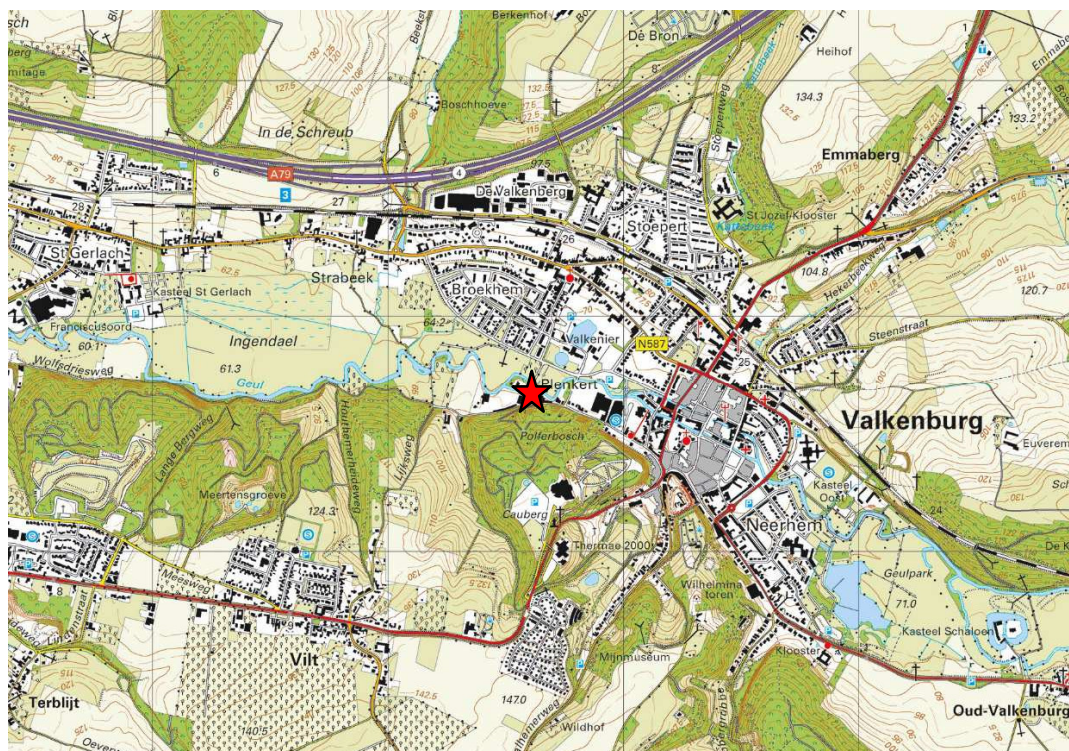

Fig. 1. Ligging van het plangebied (rode ster)

Fig. 2. Ligging van het plangebied (rood omlijnd)

Het plangebied ligt aan de zuidkant van de kern Valkenburg en bestaat uit het terrein van de voormalige Leeuwbeerbrouwerij, de gronden tussen dit terrein en de Prinses Beatrixsingel en een deel van de voormalige ligweide op de hoek van de Prinses Beatrixsingel en de Koningswinkelstraat. Het terrein van de voormalige Leeuwbeerbrouwerij betreft industrieel cultureel erfgoed (deels aangewezen als rijksmonument), ingebed in een natuurlijk landschap. Het riviertje de Geul meandert dwars door het plangebied en er loopt een vertakking deels onder het gebouw door, die verderop weer toegevoegd wordt aan het riviertje. Het plangebied ligt tegen de hoge mergelwand van de Cauberg aan. Het Leeuwbeerterrein bestaat uit een aantal gebouwen die deels gesloopt en deels in oude staat teruggebracht gaan worden. Het totale plangebied heeft een oppervlakte van circa 9,7 hectare, inclusief de 2.300 m² van de waterloop van de Geul.

Er is binnen het plangebied een scala aan biotopen, zoals graslanden, bosranden, boschages, een riviertje met steile wanden en een kademuur, diverse gebouwen in verschillende staat van onderhoud, een boomgaard, etc.

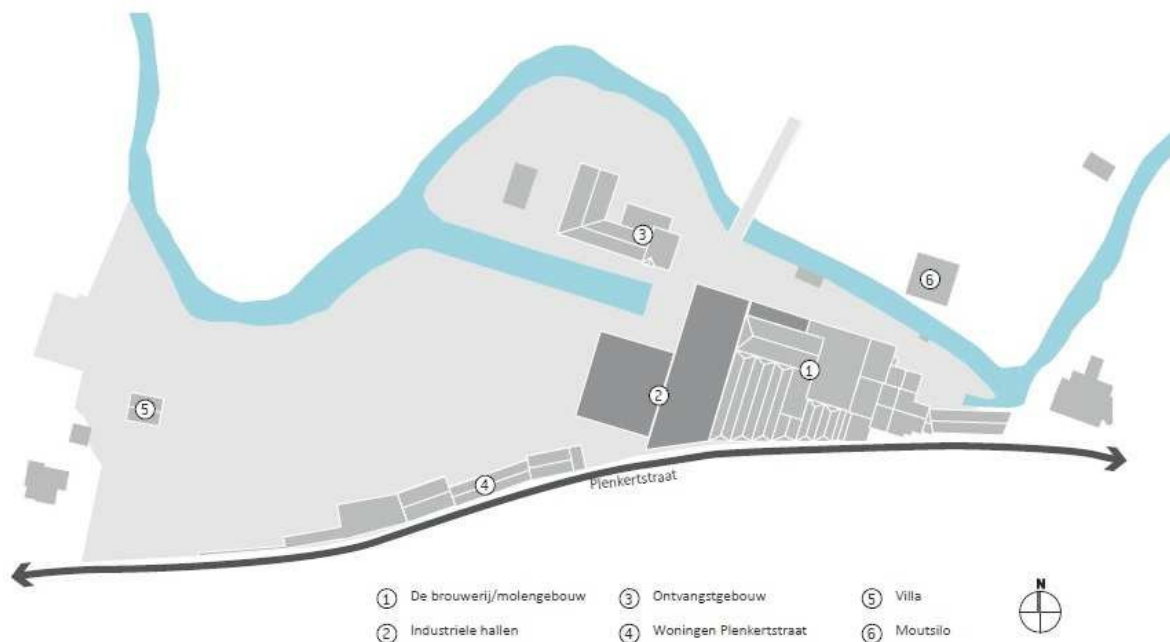

Fig. 3. Schematische voorstelling van het huidige plangebied.

De totale projectlocatie van het Leeuwbierterrein omvat diverse percelen die samen circa 82.040 m² groot zijn. Op het terrein liggen een zestal vastgoedobjecten die samen circa 7.800 m² BVO omvatten, dit zijn;

1. de brouwerij (circa 3.500 m²) met een rijksmonumentaal waterrad;
2. de, in verschillende tijdsperiodes bij- en aangebouwde, industriële hallen (circa 1.500 m²);
3. het ontvangstgebouw (circa 1.100 m² BVO);
4. de woningen aan de Plenkertstraat (circa 700 m²);
5. de villa achter op het terrein (circa 230 m²);
6. de moutsilo.

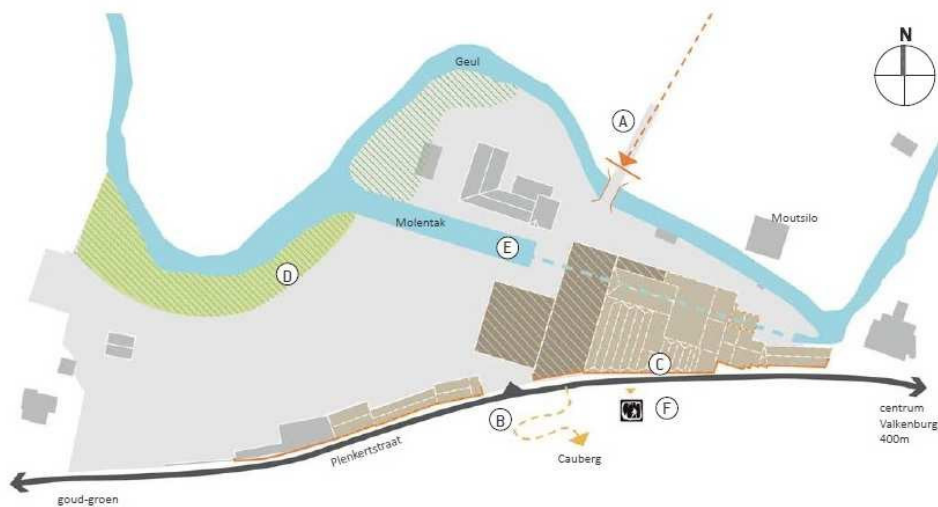

Fig. 4. Analyse van het plangebied.

- a. De Prins Bernhardlaan vormt de hoofdtoegangsweg tot het terrein. Als gevolg van de technologische ontwikkelingen en schaalvergroting van de voormalige brouwerij werd dit de nieuwe hoofdtoegangsweg tot het terrein. Deze weg is uiterst kenmerkend door de voormalige flankering van bomenrijen aan weerszijden en de aankomst bij de brug over de Geul met haar typische poort en kademuuren.
- b. Hier bevindt zich de oorspronkelijke entree tot het terrein dat aanvankelijk aangelegd werd als kruisfabriek. In de eerste periode van de brouwerij bleef dit de hoofdtoegang totdat schaalvergroting en technologische ontwikkeling tot gevolg hadden dat deze niet langer voldeed.
- c. Door de clustering van functionele bedrijfsgebouwen en muur langs de Plenkertstraat, is hier een stedenbouwkundig beeld ontstaan dat getypeerd wordt als 'fabrieksstraat'. Tezamen met de ligging aan de voet van de Cauberg, maakt dat deze zijde van het terrein een besloten sfeer uitstraalt.
- d. Aan de noordzijde van het terrein bevindt zich een contrasterend beeld t.o.v. de besloten sfeer aan de zuidzijde. Hier vindt men op het terrein het halfopen groene landschap van het beekdal. Op dit punt glooit het groen vanuit de stad over het terrein het natuurgebied in.
- e. De Molentak loopt parallel aan de Geul, en loopt deels onder het terrein door tot de plaats waar de watermolen staat.
- f. Aan de Plenkertstraat liggen een aantal bezienswaardigheden van grote historische waarde, zoals bijvoorbeeld de Katakomben. De straat vormt een directe verbinding tussen het centrum, de Cauberg en het natuurgebied.

2.2 Toekomstige (geplande) situatie

De gewenste ontwikkeling betreft de herontwikkeling van het Leeuwbieterrein tot een leisurecentrum, waarbinnen diverse activiteiten zijn voorzien binnen de pijlers Food Experience en Sport Experience. Hierbij zijn de authentieke waarden van Valkenburg het vertrekpunt, met een setting vanuit cultuurhistorie. Dit vereist een integrale aanpak, rekening houdend met landschappelijke waarden en natuurwaarden.

Aan de noordzijde van de Geul is in de graslanden een vijver gepland, bestemd voor het Shimano Experience Center. Daarnaast zal ten noorden van de Geul een hoogwatergeul worden aangelegd.

Om de totale ontwikkeling te realiseren zullen een aantal ingrepen binnen het plangebied plaatsvinden die consequenties hebben voor flora en fauna. Er zullen gebouwen worden gesloopt. Bij een aantal gebouwen die niet gesloopt worden zal (dak)renovatie plaatsvinden.

Er zullen verder enkele bomen worden gekapt bij de parkeerplaats en er zal gedund worden aan de noordkant van de parkeerplaats. Verder zal er kadeherstel plaatsvinden langs de Geul en zal de muur, die de grens vormt van het plangebied met de Plenkertstraat, hersteld worden.

Figuur 5 geeft een impressie in onderdelen. Figuur 6 en 7 geven een sfeerimpressie van de gewenste toekomstige situatie.

Fig. 5. Schematische weergave van de toekomstige gewenste situatie: 1 Oprijlaan; 2 Transitieruimte, 3 Centrale plein, 4 Molentak, 5 Landschappelijk plein, 6 Sluisstraatje, 7 Visvijver.

Fig. 6. Sfeerimpressie van de gewenste situatie, gezien richting de Cauberg en richting het westen.

Fig. 7. Sfeerimpressie van de gewenste situatie, gezien vanaf de Cauberg, richting het oosten.

In samenhang met de herontwikkeling van het Leeuwbieterrein zal een herstelproject plaatsvinden van de Geul ter plekke. Dit zal worden uitgevoerd door het Waterschap Limburg. Hierbij zullen de kademuren van de Geul hersteld worden en zal tevens een waterbergingsproject uitgevoerd worden, om de regelmatig terugkerende wateroverlast in Valkenburg zelf, bij overstrooming van de Geul, te ondervangen. Hiervoor zal het grasland tussen de Prins Bernhardlaan en de bedding van de Geul deels verlaagd worden, zodat

bij een grote toevoer van water een tweede waterstroom plaats kan vinden over dit terrein. Figuur 8 geeft aan hoe dit plan eruitziet ter hoogte van het Leeuwbierterrein.

Fig. 8 Waterbergingsplan Gemeente Valkenburg ter hoogte van het Leeuw Brouwerijterrein. Er wordt ten noorden van het Leeuw Brouwerijterrein een brede verlaagde strook aangelegd bedoeld als waterberging en doorstromingsgebied bij hevige regenval

3. TE BESCHERMEN NATUURWAARDEN

Onderstaand wordt een kort overzicht gegeven van de belangrijkste te beschermen natuurwaarden die in het plangebied voorkomen, met het oog op de voorgenumen ingrepen. Dit hoofdstuk is o.a. gebaseerd op uitgevoerd ecologisch onderzoek in 2016. De samengevatte resultaten van dit onderzoek zijn in paragraaf 3.1 weergegeven, waarna in paragraaf 3.2 de conclusies zijn opgenomen. In paragraaf 3.3 en 3.4 wordt vervolgens ingegaan op de te beschermen natuurgebieden en de te beschermen soorten.

3.1 Resultaten onderzoek 2016

Planten:

Er zijn in de zomer van 2016 op meerdere plaatsen langs de kademuren beschermde planten aangetroffen, te weten de tongvaren, kortsteel en het stengelomattend havikskruid. Deze soorten zijn aandachtsoorten voor het Stimuleringsplan Zuid-Limburg Zuid en de Geul als onderdeel van het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland.

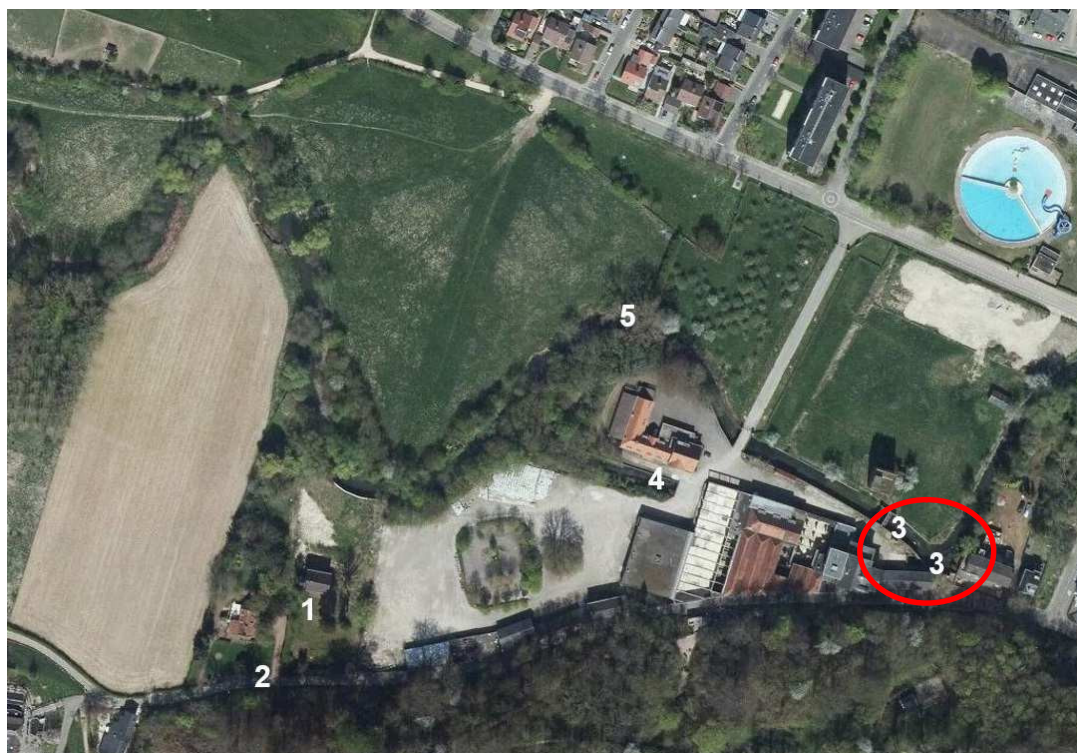

Fig. 9. Beschermde vaatplanten. De rood omcirkelde nummers geven de plaatsen aan waar maatregelen noodzakelijk zijn in verband met beschermde vaatplanten.

1 = plaats van het maarts viooltje (waardplant voor keizersmantel; Wnb-hrl);

2 = plaats van de daslook (niet meer beschermd, staat net buiten het plangebied);

3 = plaats van zwartsteel en stengelomvattend havikskruid (beide niet meer beschermd, maar wel aandachtsoort voor het Natura 2000-gebied Geuldal);

4 = plaats van de tongvaren (voorheen beschermd onder de Flora en faunawet, thans niet meer beschermd);

5 = plaats van maretak (voorheen beschermd onder de Flora en faunawet, thans niet meer beschermd).

Vleermuizen:

Er is begin april 2016 gezocht naar sporen van vleermuizen in de gebouwen. Er zijn afgebeten vlindervleugels gevonden in de bovenste verdieping van het molengebouw. Er bleek een hangplek aanwezig voor de gewone/grijze grootoorvleermuis op de bovenste verdieping van het hoge molengebouw.

Op 12 en 13 juni, 12 juli, 21 augustus en 10 september onderzoek gedaan naar verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen. De watergangen van de Geul bleken te fungeren als foerageerplekken voor watervleermuizen. Hier werden op meerdere tijdstippen foeragerende watervleermuizen aangetroffen. In geen van de overige gebouwen zijn vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen en evenmin in de bomen binnen het plangebied. Wel zijn er op meerdere plaatsen binnen het plangebied foerageerplekken van vleermuizen aangetroffen. De bomen op de parkeerplaats fungeren als foerageerplek voor gewone en ruige dwergvleermuizen.

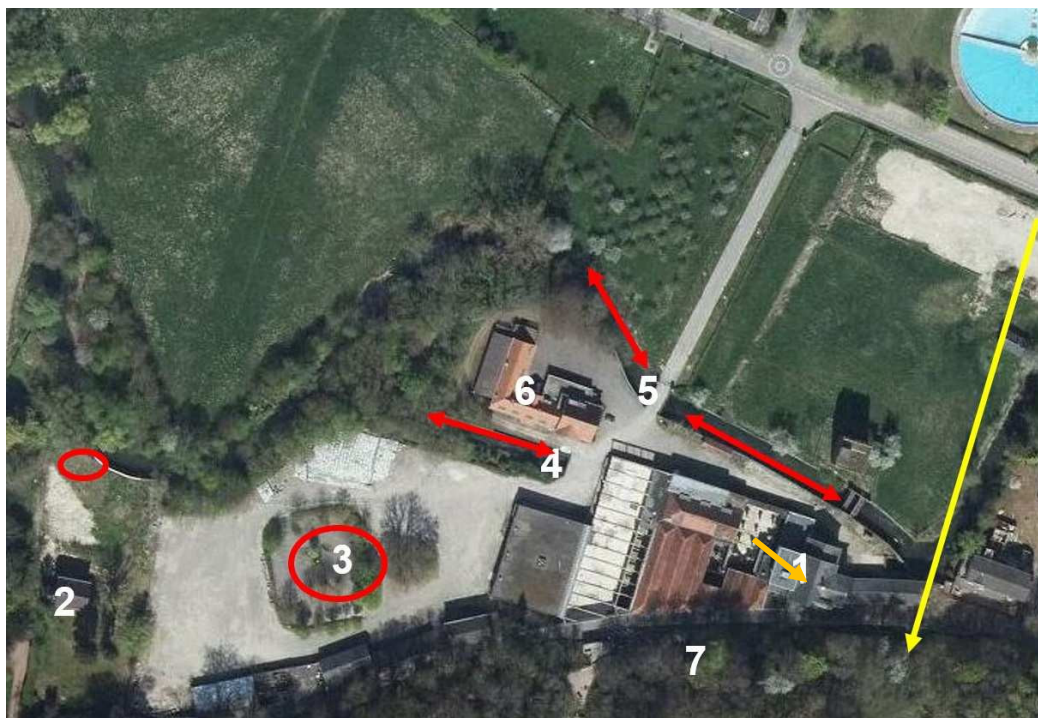

Fig. 10. Locaties waar vleermuisactiviteit is waargenomen. De getallen geven de locaties weer waar geïnventariseerd is. De rode pijlen geven weer waarlangs vliegroutes en foerageergebieden zijn van de

watervleermuis zijn. De rode ovalen geven foerageergebied weer van ruige en gewone dwergvleermuis. De gele pijl geeft weer waarlangs een rosse vleermuis vloog en de oranje pijl geeft de plaats weer van de hangplek van de grootoorvleermuis.

Grote gele kwikstaart:

Op 26 mei is een bewoond nest aangetroffen van de grote gele kwikstaart. In een nis onder een bruggetje aldaar was een broedende grote gele kwikstaart aanwezig.

Fig. 11. Aan de noordoostkant van het sluisje is het jaarrond beschermde nest gevonden van de grote gele kwikstaart. De gele pijl geeft aan waar het nest zich bevindt. De groene lijn rechtsboven in het plaatje geeft de plek aan waar eenmalig een ijsvogel waargenomen is. Er zijn geen nesten van ijsvogel aangetroffen.

Elrits:

Op 18 april en 26 mei is onderzoek uitgevoerd naar de elrits, en is op meerdere plekken gevestigd in de Geul en de zijarm van de Geul die onder de gebouwen doorloopt (de Molentak). Aan het einde van de Molentak zijn meerdere exemplaren van de elrits aangetroffen. Dit duidt op een paaipplaats voor elrits in de Molentak.

Fig. 12. Verblijfplaats van de elrits. De roe pijl geeft aan waar elrits gevangen is. De gele pijl geeft de plek aan waar de elrits het meest voorkwam, en wat qua leefgebied de meest geschikte plek is als paaipplaats.

Bever:

Er zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen van de bever aangetroffen binnen het plangebied. Wel zijn sporen en wissels van bever aangetroffen met name langs de Geul en in het grasland waar de toekomstige visvijver gepland is. De bever zwemt in de Geul, er zijn diverse vraatsporen van de bever aangetroffen langs de Geul. De bever heeft een burcht verderop ten westen van het plangebied. Figuur 13 geeft aan waar de beverburcht zich bevindt. Doordat de oevers van de Geul ongemoeid blijven en de bomen en struiken blijven staan zal de bever geen nadelige gevolgen ondervinden van de ingreep.

Fig. 13. Locatie van de beverburcht, op 300 meter afstand van het plangebied.

Das:

Er zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen van de das aangetroffen binnen het plangebied. Wel zijn sporen en wissels van de das aangetroffen met name het grasland waar de toekomstige visvijver gepland is. Dit gebied fungeert als foerageergebied voor de das. Ten oosten van het plangebied, verderop in het bos op de Cauberg is vermoedelijk een dassenburcht aanwezig, maar binnen straal van 500 meter van het plangebied zijn geen pijpen van de das aangetroffen. Gezien de afstand tot de dichtstbijzijnde pijp (>500m) is verstoring van de das niet aan de orde.

De fruitbomen in het noordelijk deel van het plangebied, en de graslanden zijn hoogstwaarschijnlijk foerageergebied voor de das. Deze fruitbomen blijven intact. Het grasland waar de visvijver gepland is, verdwijnt deels. Echter, in het deel ten oosten van de oprijlaan komt een nieuw te ontwikkelen natuurlijk nat grasland wat voor de das mogelijkheden gaat geven. Daarnaast is het stuk grasland dat verdwijnt relatief klein, het gaat om secundair foerageergebied. Er verdwijnt geen essentieel foerageergebied voor de das.

Overige waarnemingen:

Het onderzoek wees uit dat er geen verblijfplaatsen van uilen (steenuil, ransuil of kerkuil) aanwezig zijn binnen het plangebied. Er zijn eveneens geen aanwijzingen gevonden van de aanwezigheid van gebouwbewonende vogels (huismus en gierzwaluw). Er zijn geen exemplaren gevonden, er waren geen nestindicaties van huismus of gierzwaluw, en ook geen foeragerende huismussen.

Er zijn geen nestindicaties gevonden van de ijsvogel, tijdens de inspecties. Slechts éénmaal is een exemplaar van de ijsvogel waargenomen aan de oostkant van het plangebied, vliegend over de Geul (Zie ook fig. 11). De ijsvogel is wel in de buurt aanwezig, maar heeft geen vaste rust of verblijfplaats binnen het plangebied. Tijdens geen enkele van de veldbezoeken zijn hazelwormen gevonden.

3.2 Conclusies naar aanleiding van het onderzoek 2016

Om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen is het binnen het ecologisch werkprotocol nodig om bindende maatregelen voor te schrijven voor:

- **Planten**
 - zwartsteel en stengelomvattend havikskruid in kademuur.
- **Vleermuizen**
 - hangplek grootoorvleermuis in de Molengebouw.
 - foerageerplek watervleermuis in de Geul en Molentak.
 - foerageerplek gewone en ruige dwergvleermuis bij bomen op parkeerplaats.
- **Vogels**
 - grote gele kwikstaart, nest in kademuur bij sluisje.
- **Vissen:**
 - elrits, paaiplaats, gevaar rondom bewegend molenrad.

Voor bever en das zijn geen extra maatregelen nodig. De planvorming heeft geen essentiële negatieve invloed op de das en de bever. De staat van instandhouding voor deze grondgebonden zoogdieren komt op geen enkel moment in gevaar.

3.3 Te beschermen natuurgebieden

Fig. 14. Ligging van beschermde natuurgebieden. Het paarse deel, te weten de Cauberg ten zuiden van het plangebied en de Geul, die dwars door het plangebied loopt behoort tot het Natura 2000-gebied Geuldal. De groene delen behoren tot de goudgroene natuurzone, en de grijsblauwe delen behoren tot de bronsgroene landschapszone.

Het plangebied wordt doorkruist door de Geul, onderdeel van Natura 2000-gebied Geuldal. Verder ligt het noordelijk deel van het plangebied binnen de goudgroene natuurzone.

In de voortoets¹ wordt beschreven in hoeverre de ontwikkeling invloed heeft op de te beschermen Natura 2000-gebieden en de planologisch beschermde gebieden. De belangrijkste conclusies zijn:

1. De Wet natuurbescherming staat op voorhand de uitvoerbaarheid van een wijziging van het bestemmingsplan niet in de weg.
2. In de planvorming zal wel rekening gehouden moeten worden met de mogelijke effecten van stikstofdepositie. Dit zal nader onderzocht moeten worden door middel van een berekening in Aeries Calculator.
3. Door de aanleg van de visvijver in de goudgroene natuurzone moet er compensatie plaatsvinden. Deze compensatie vindt plaats door de aanleg van een natuurontwikkelingsgebied tussen de Prins Bernhardstraat en de Geul. In de gecondenseerde zone langs het water zal natuurontwikkeling met een hoge dynamiek ontstaan. Voorde-

¹ BRO, Voortoets Natura 2000 Leeuwbieterrein te Valkenburg, rapportnummer 211X07948.085050_3, april 2017.

len van dit plan zijn een goede hoogwaterbescherming, en een gedegen compensatie van de goudgroene natuurzone van zo'n 30.000 m² (vs. 4.000 m²). Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de voorwaarden die gesteld worden vanuit het POL 2014, voor het beschermen van de goudgroene natuurzone en het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland op deze locatie.

3.4 Te beschermen soorten

Uit de resultaten van het nader flora en fauna onderzoek blijkt dat er verblijfplaatsen zijn van de zwartsteel en het stengelomvattend havikskruid (aandachtssoort Natura 2000-gebied Geuldal; fig. 15 nr. 1), de streng beschermde gewone en/of grijze grootoorvleermuis (Wnb-hrl; fig. 15 nr. 2), van de grote gele kwikstaart (Vogelrichtlijn, jaarrond beschermde nesten; fig. 15 nr. 3) de elrits (Wnb-andere soorten; fig. 15 nr. 4). Daarnaast is er foerageergebied van de Watervleermuis (de Geul en de Molentak) aanwezig. Langs de Geul en op de parkeerplaats staan bomen die als foerageergebied dienen voor de gewone en ruige dwergvleermuis.

Fig. 15. Locaties waar vaste rust- en verblijfplaatsen van te beschermen soorten aanwezig zijn.

1. Zwartsteel en stengelomvattend havikskruid:

Om te voorkomen dat de vaste standplaats van de zwartsteel en het stengelomvattend havikskruid verdwijnen zullen maatregelen getroffen worden om deze provinciaal beschermde planten te handhaven. De stukken muur waarop deze planten staan zullen worden uitgehakt en tijdelijk opgeslagen. Na de herstelwerkzaamheden worden de stukken muur met de beschermde zwartsteel en stengelomvattend havikskruid worden teruggeplaatst. Door op deze manier te werken verdwijnt er geen standplaats van de zwartsteel of stengelomvattend havikskruid.

2. Vleermuizen

2a Gewone en/of rijpe grootoorvleermuis:

Het gebouw waar de gewone en/of grijze grootoorvleermuis een hangplek heeft, zal intact blijven. Er vinden wel herstelwerkzaamheden plaats. Deze worden echter uitgevoerd buiten de kwetsbare periode van de gewone en/of grijze grootoorvleermuis. Het gebouw zal voor deze vleermuissoorten beschikbaar blijven, er verdwijnt geen vaste rust- of verblijfplaats voor de gewone en/of grijze grootoorvleermuis. Daarnaast is voor deze vleermuizen een extra tijdelijke voorziening getroffen in de vorm van vier vleermuiskasten geschikt voor boombewonende vleermuizen zoals de gewone en/of grijze grootoorvleermuis. Hierdoor komt de instandhouding van de lokale populatie op geen enkel moment in gevaar. Door op deze manier te werken wordt de Wet natuurbescherming niet overtreden en is een ontheffing niet noodzakelijk.

2b Watervleermuis:

De Geul en de Molentak fungeren als foerageergebied voor de watervleermuis. Om dit foerageergebied intact te laten is het noodzakelijk om de Geul en Molentak als een begroeid en natuurlijk geheel te laten zodat deze foerageergebieden een beschutte plek blijven voor de watervleermuis. De bomen en struiken langs de Geul en Molentak blijven intact. Hierdoor blijft dit foerageergebied aantrekkelijk voor de watervleermuis. Wel zal tijdens de werkzaamheden gelet moeten worden op verstoring door licht en/of geluid.

2c Gewone- en ruige dwergvleermuis.

Langs de bomen van de Geul en rondom de bomen van de parkeerplaats zijn foerageerplaatsen van de gewone en ruige dwergvleermuis. De meeste van deze bomen blijven staan. Er verdwijnt zodoende geen essentieel foerageergebied. Door de bomen te laten staan blijft foerageergebied intact en loopt de lokale populatie geen gevaar, de Wet natuurbescherming wordt niet overtreden.

3. Grote gele kwikstaart:

Er is een jaarrond beschermd nest van de grote gele kwikstaart aanwezig. In de kade bij het sluisje, waar het nest zich bevindt zal kadeherstel plaatsvinden. Om te voorkomen dat dit nest verloren gaat zal het kadeherstel plaatsvinden buiten de kwetsbare periode van de grote gele kwikstaart. Het nest zal in elk geval intact blijven. Indien het nodig mocht blijken dat de kade hersteld moet worden op de plaats van het nest, dan zal buiten de kwetsbare periode het nest tijdelijk verwijderd worden en opgeslagen. Na afloop van de werkzaamheden zal op dezelfde plek een holte blijven of weer gecreëerd worden, waarna het nest teruggezet wordt, voordat de broedperiode van de grote gele kwikstaart start. Op die manier is er geen verstoring van het nest en gaat de vaste rust en verblijfplaats van de streng beschermde grote gele kwikstaart niet verloren. Door op deze manier te werken wordt de Wet natuurbescherming niet overtreden en is een ontheffing niet noodzakelijk.

4. Elrits:

De elritts heeft een paaiplaats in de Molentak, daar waar de Molentak zich weer samenvoegt met de Geul, aan de westkant van het plangebied. Er vinden geen werkzaamheden plaats rondom deze paaiplaats. Het kademuurherstel vindt niet plaats in de buurt van de paaiplaats, en heeft geen invloed op de elritts. De bomen blijven staan, de oevers blijven op natuurlijke manier ingericht en de waterstroom blijft in principe ongewijzigd. Wat mogelijk wel van invloed is, is het herstel van het rijksmonumentale molenrad, wat na herstel weer gaat draaien. Hierdoor zouden vissen die mogelijk vanuit de oostelijke aftakking van de Molentak, door de Molentak heen zwemmen in het schoepenrad terecht kunnen komen.

Er zijn aan de oostkant van het Leeuwbieterrein, in de Geul ter plekke, bij het vissen naar elritts, geen exemplaren aangetroffen. De kans dat daar elritts aanwezig is, en vervolgens de Molentak inzwemt, is relatief klein. Elritts zwemt altijd stroomopwaarts naar paaigebieden, en ze komen dus als eerste de al aanwezige westelijke, en veilige paaiplaats tegen. De kans dat ze via de oostelijke aftakking door de Molentak gaan zwemmen is door hun natuurlijk gedrag relatief klein.

Echter, om te verhinderen dat er alsnog mogelijk elritts via deze ingang door de Molentak gaat zwemmen, is het van belang om deze aftakking voor de elritts onaantrekkelijk te maken, zodat hij niet via de ingang van de Molentak zwemt, maar via de Geul zelf blijft zwemmen. De ingang van de huidige, westelijke paaiplaats is en blijft goed bereikbaar voor elritts, via de westelijke aansluiting met de Molentak.

Indien de elritts niet via de oostelijke maar via de westelijke aansluiting de Molentak bereikt is er geen schade te verwachten voor de elritts. Dit kan verwezenlijkt worden door de Geul ter hoogte van de aftakking van de Molentak aan de oostkant van het Leeuwbieterrein onaantrekkelijker te maken voor elritts, terwijl de Geul zelf aantrekkelijker gemaakt wordt voor elritts.

Elritts heeft als biotoop heldere zuurstofrijke beken, met snelstromend water. Een vereiste voor elritts is de aanwezigheid van structuren zoals geulen, ribbels, zand- en grindbanken en beschutting door waterplanten, boomstronken, takken, keien, stenen en dergelijke. Door het deel wat ten oosten van het rijksmonumentale molenrad ligt, vanaf de aansluiting met de Geul tot het Molenrad, zodanig in te richten dat er geen beschutting is van waterplanten, boomstronken, takken, keien en stenen, zal de elritts niet voor deze doorgang kiezen. Het is daarnaast de bedoeling om de watersnelheid binnen de Molentak veel lager te laten zijn dan in de Geul. Ook daarmee wordt de aantrekkelijkheid van het oostelijk deel van de Molentak onaantrekkelijk voor elritts die graag in snelstromend water zwemt.

Een ander aspect van de ontwikkeling is de aanleg van de visvijver. Deze vijver staat qua waterhuishouding volledig los van de Geul. De elritts zal geen invloed ondervinden van het water uit de visvijver. De visvijver kan echter wel een aantrekkende werking hebben op de in de buurt aanwezige aalscholvers. De mogelijk toenemende mate van bedreiging

door aanwezige aalscholvers is echter beperkt. De aalscholvers zijn momenteel ook al aanwezig in de omgeving. De elrits heeft zich, ondanks de aanwezigheid van de aalscholvers, tot nu toe op deze plek kunnen handhaven. Daarnaast is de aalscholver een zichtjager die doorgaans op grotere vissen jaagt dan de elrits. De paaiplaats is gelokaliseerd op een voor aalscholvers onzichtbare plek met veel groen, en dat zal ook zo blijven. Er is daardoor veel schuilmogelijkheid voor de elrits. De kans dat door een eventueel toenemen van de aantallen aalscholvers de elrits gevaar loopt, is verwaarloosbaar klein.

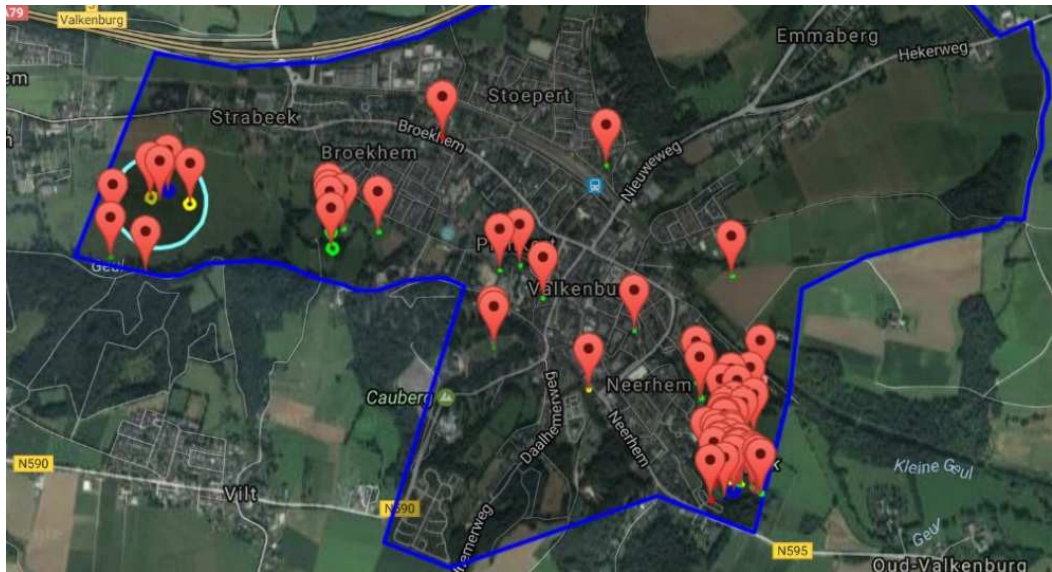

Fig 16. Plaatsen waar tussen 2006 en 2016 aalscholvers zijn waargenomen (bron Waarnemingen.nl).

4. HET ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

4.1 Uitvoeren van de zorgplicht

Voor alle Natura 2000-gebieden, waaronder de Geul en zijn oevers vallen, en voor alle in het wild levende soorten, geldt de zorgplicht (artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming). Deze zorgplicht is van toepassing op zowel beschermde als onbeschermde dieren en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, schade aan deze gebieden en soorten te voorkomen.

Voor soorten die beschermd zijn onder de Wet natuurbescherming, maar die een vrijstelling hebben van de provincie Limburg geldt een algemene vrijstelling van de verbodsbepalingen. Daarnaast zijn er enkele soorten die bijzonder zijn. Op grond van de zorgplicht moeten deze soorten echter wel ontzien worden.

Dit geldt bijvoorbeeld voor de planten stengelomvattend havikskruid en zwartsteel, maar ook voor dieren zoals bijvoorbeeld gewone pad en egel. Deze soorten komen in het plangebied voor. Het is niet uitgesloten dat ze ook aangetroffen kunnen worden in de te kappen of te dunnen terreingedeelten.

Om de betreffende soorten zoveel mogelijk te ontzien dienen de volgende maatregelen te worden uitgevoerd:

- Er mogen niet meer terreinen bereden, vergraven en geveld worden, of voor opslag gebruikt worden, dan nodig is voor realiseren van het plan. Terreinen die na realisatie van het plan intact blijven, mogen niet verstoord worden tijdens de aanlegfase.
- Wanneer genoemde soorten aangetroffen worden, moet dit per direct gemeld worden bij de deskundige en moeten ze in veiligheid gebracht worden op een plek in de nabijheid, onder begeleiding van een deskundige.
- Ook andere (en onbeschermde) soorten, mogen niet moedwillig gedood worden.

Er wordt gewerkt op basis van het voorzorgsbeginsel:

Er wordt zodanig gewerkt dat eventueel aanwezige beschermde soorten zo min mogelijk bedreigd worden.

Wilde planten en wilde dieren worden redelijkerwijs gespaard.

4.2 Werkwijzen die voortvloeien uit de te beschermen gebieden

4.2.1 Natura 2000-gebied Geuldal

Voor het Natura 2000-gebied Geuldal zijn habitatsoorten aangewezen, waarvan er een aantal aanwezig zijn binnen en in de buurt van het plangebied. Het gaat hierbij om de ingekorven vleermuis, de vale vleermuis en de meervleermuis. Verder gaat het om beekprik, rivierdonderpad, geelbuikvuurpad en kamsalamander. Geen van deze soorten zijn tijdens het nader onderzoek aangetroffen binnen het plangebied. Het is echter wel van belang om rekening te houden met het feit dat ze het gebied alsnog binnentrekken.

Aan de Geul zal kadeherstel plaatsvinden. Hierbij zal voor wat betreft habitatrichtlijnsoorten zorgvuldig gehandeld moeten worden in verband met beekprik en rivierdonderpad.

Voor het zorgvuldig handelen bij het kadeherstel van de Geul wordt de Gedragscode van de Unie van Waterschappen 2012, voorgeschreven, of indien er een nieuwere versie is, de jongste versie van deze gedragscode.

In de gedragscode staan de voorwaarden waaronder kadeherstel zorgvuldig kan worden uitgevoerd. Hiermee is het zorgvuldig handelen ten aanzien van de habitatrichtlijnsoorten binnen de herstelwerkzaamheden aan de kades van de Geul gewaarborgd.

4.2.2 Goudgroene natuurzone

Aan de noordkant zal een visvijver worden aangelegd. Deze komt te liggen in een grasveld met zeer geringe ecologische waarde. Echter, om geen schade aan het Natura 2000-gebied Geuldal te veroorzaken zal de vijver niet meer dan 2,5 meter diep mogen worden en afgedicht worden met een stevige kleilaag. Hierdoor kan er geen vermenging ontstaan tussen het water in de visvijver en de Geul. De twee waterpartijen blijven volledig gescheiden. Dat is een eerste vereiste.

Voor de aanleg van de visvijver in de goudgroene natuurzone is compensatie nodig. Deze is gevonden in de aanleg van een natuurontwikkelingsgebied tussen de Prins Bernhardstraat en de Geul. In de gecondenseerde zone langs het water zal natuurontwikkeling met een hoge dynamiek ontstaan.

Het plan bestaat uit het afgraven van de huidige stikstofrijke weide tussen het plangebied en de Prins Bernhardstraat en het aanbrengen van een nevengeul van de Geul over dit terrein van circa 13 meter breed. In de gecondenseerde zone langs het water zal natuurontwikkeling met een hoge dynamiek ontstaan en komt onder andere ruimte en geschikt leefgebied voor de habitatrichtlijnsoorten kamsalamander en geelbuikvuurpad, die momenteel nog niet binnen het plangebied aanwezig zijn. Voor de aanleg moet echter een relatief grote hoeveelheid grondwerk verzet worden. Om te voorkomen dat hierbij be-

schermde en niet beschermde soorten gedood of verwond worden is het werken volgens een gedragscode noodzakelijk. Binnen de gedragscode worden kaders gesteld waarbinnen men het werk kan uitvoeren.

De aanleg van de nevengeul en de natuurvriendelijke oevers is een ruimtelijke ingreep, waarvoor eveneens de Gedragscode van de Unie van Waterschappen 2012 bindend wordt voorgeschreven, of indien er een nieuwere versie is, de jongste versie van deze gedragscode.

Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de voorwaarden die gesteld worden vanuit het POL 2014, voor het beschermen van de goudgroene natuurzone en het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland op deze locatie.

4.3 Werkwijzen voortvloeiend uit de verbodsbepalingen (per soort)

Bij de werkzaamheden worden drie fasen van te nemen maatregelen onderscheiden:

1. maatregelen die tijdig voorafgaand aan de werkzaamheden genomen moeten worden om de te beschermen soorten een al dan niet tijdelijke voorziening te bieden voor de duur van de werkzaamheden;
2. maatregelen die tijdens de werkzaamheden genomen moeten worden;
3. maatregelen die na afloop van de werkzaamheden moeten zijn gerealiseerd als vervangende voorziening.

Door het toepassen van zorgplichtmaatregelen en activiteitspecifieke maatregelen is het wellicht mogelijk om negatieve effecten teniet te doen, zolang het gaat om herstel- en renovatie zodanig dat er geen vaste rust- of verblijfplaats vernietigd wordt, en de verstoring geen wezenlijke invloed heeft op de lokale staat van instandhouding van de te beschermen soort. Wanneer dit het geval is, is er geen sprake van een overtreding en heeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

4.3.1 Planten in kademuur (Aandachtssoort Natura 2000-gebied Geuldal)

Het herstelwerk aan de kades van de Geul werk zal worden uitgevoerd door het Waterschap Limburg. Het betreffende waterschap heeft ruime ervaring met het kadeherstel van de Geul, waarop zich zwartsteel en stengelomvattend havikskruid bevindt en heeft voor deze soorten al eerder beschermende maatregelen succesvol uitgevoerd. Het werk zal op eendere wijze worden uitgevoerd als in eerdere situaties.

Tijdens het veldbezoek op 15 maart 2017 is aan een medewerker van het Waterschap de exacte locatie van de groeiplaatsen van zwartsteel en stengelomvattend havikskruid aangewezen door de ecoloog die het nader onderzoek heeft uitgevoerd.

1.	Voorafgaand aan de werkzaamheden aan de kademuren zullen de muurdelen (inclusief steen) met exemplaren van de zwartsteel en het stengelomvattend havikskruid uitgehakt worden. Dit gebeurt in de periode november-april, buiten het groeiseizoen.
2.	De muurdelen inclusief de te beschermen planten worden tijdelijk opgeslagen op een door het Waterschap Limburg aangewezen plek, op basis van hun vorige succesvolle ervaringen. Er wordt gelet op verdroging en/of beschadiging van de planten.
2a.	Het herstel wordt uitgevoerd waarbij de juiste mortel wordt gebruikt, en waarbij zo veel mogelijk de oude specie wordt gebruikt.
3.	Zo snel mogelijk na het herstel van de kademuur worden de muurdelen met de te beschermen planten weer teruggeplaatst.

4.3.2 VRVP gewone en/of grijze grootoorvleermuis (Wnb-hrl)

De gewone grootoorvleermuis heeft een hangplek in het molengebouw. Dit gebouw wordt gerenoveerd. De hangplek verdwijnt niet maar kan mogelijk tijdelijk verstoord worden. Om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen zijn de volgende zorgplichtmaatregelen noodzakelijk.

1.	Voor 15 maart 2017 zijn onder begeleiding van een ecooloog vier tijdelijke vleermuiskasten van het type Miamare (m.n. geschikt voor boombewonende vleermuizen als gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis) geplaatst op minimaal 3 meter hoogte, met vrije uitvliegruimte aan bomen in de directe omgeving van het Molengebouw, binnen een straal 100 meter vanaf de hangplek. Deze kasten hebben verschillende microklimaten, doordat ze om zowel op een relatief open als op beschutte plekken hangen.
2.	De renovatie wordt uitgevoerd buiten de periode dat het verblijf wordt gebruikt als kraamverblijf, paar- of zomerverblijf. De minst kwetsbare periode in dit geval is de periode vanaf 15 oktober tot 1 maart.
2a.	De hangplek in het Molengebouw wordt 3 dagen voor aanvang van de renovatiewerkzaamheden ongeschikt gemaakt (met inachtneming van de avondtemperatuur > 10°C). Hierbij wordt gebruik gemaakt van het sterk belichten van de invliegopeningen met bouwlampen, nadat de vleermuizen zijn uitgevlogen.
2b.	Bij aanvang van de renovatie dient een vleermuisdeskundige paraat te zijn voor het geval toch nog vleermuizen aangetroffen worden. Dieren die tijdens het ongeschikt maken van de gebouwen worden aangetroffen, worden door een ecooloog overgeplaatst naar een vleermuiskast.
2c.	Aan het begin van de renovatiewerkzaamheden worden mogelijke openingen gedicht, zodat er geen vleermuizen meer binnen het gebouw kunnen komen.
3.	In het gerenoveerde Molengebouw worden minimaal vier permanente verblijfplekken geboden door de aanwezigheid van voor vleermuizen bereikbare zolders in hetzelfde

	Molengebouw. D.w.z. de zolder wordt weer bereikbaar gemaakt door middel van minimaal 4 openingen met verschillende oriëntatie.
--	--

4.3.3 Vliegroute/foerageergebied watervleermuis (Wnb-hrl)

De Geul en de Molentak fungeren als vliegroute en/of foerageergebied voor de watervleermuis. Om het verstoren van de vliegroute en het foerageergebied langs het Geulkades en daarmee overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen zal zodanig worden gewerkt dat deze plekken te allen tijde lichtschuw worden gehouden. Dat betekent dat eventuele bouwlampen niet gericht worden op deze route en dat de begroeiing langs de Geul intact blijft, zodat bij renovatie van in de buurt liggende gebouwen, en bij de aanleg van de visvijver er geen lichtverstoring gaat optreden. Indien nodig zullen op voorhand 2 meter hoge schermen geplaatst worden.

1.	De werkzaamheden waarbij verstoring van de vliegroute op kan treden, vinden plaats in de periode dat de watervleermuis niet actief is, te weten de periode tussen 15 oktober en 1 maart.
2.	Om geen lichtverstoring te veroorzaken met overige bouwwerkzaamheden in de buurt van de vliegroute zal zodanig worden gewerkt dat deze vliegroute te allen tijde lichtschuw wordt gehouden. Dat betekent dat eventuele bouwlampen niet gericht worden op deze route. Indien nodig zullen op voorhand 2 meter hoge schermen geplaatst worden. De huidige begroeiing langs de oever van de Geul blijft te allen tijde intact.
3.	In de nieuwe situatie is geen sprake van straatverlichting langs en in de buurt van de vliegroute. Indien verlichting noodzakelijk is in verband met openbare veiligheid, dan zal gebruik gemaakt worden van vleermuisvriendelijke (amberkleurige) verlichting.

4.3.4 Foerageergebied/vliegroute gewone en ruige dwergvleermuis (Wnb-hrl)

De bomen op de parkeerplaats blijven grotendeels staan. Ook de bomen en overige houtige beplanting langs de oevers van de Geul blijven staan. Hierdoor verdwijnt er geen essentieel foerageergebied voor de gewone- en ruige dwergvleermuis. Om het verstoren van de vliegroute langs het Geulkades te voorkomen, zal zodanig worden gewerkt dat deze plekken te allen tijde lichtschuw wordt gehouden. Dat betekent dat eventuele bouwlampen niet gericht worden op deze route, en dat de begroeiing langs de Geul intact blijft, zodat bij renovatie van in de buurt liggende gebouwen, en bij de aanleg van de visvijver er geen lichtverstoring gaat optreden. Het plaatsen van eventuele schermen bij bomenkap, voor de gewone- en ruige dwergvleermuis is niet aan de orde, vanwege het feit dat de afstand tussen de aanwezig blijvende bomen op de parkeerplaats en de huizen langs de Plenkertstraat minder dan 20 meter is. Er wordt in geen geval een vliegroute doorbroken als deze bomen blijven staan.

1.	De werkzaamheden waarbij de vliegroule verstorng op kan treden, vinden plaats in de periode dat de gewone- en ruige dwergvleermuis niet actief is, te weten de periode tussen 15 oktober en 1 maart.
2.	Om geen verstorng te veroorzaken met overige bouwwerkzaamheden in de buurt van het foerageergebied en de vliegroule zal zodanig worden gewerkt dat deze vliegroule te allen tijde lichtschuw wordt gehouden. Dat betekent dat eventuele bouwlampen niet gericht worden op de bomerijen langs de Geul en/of de bomen op de parkeerplaats.
3.	In de nieuwe situatie is/wordt langs de watergang voorzien in beschutting en lijnelementen door herstel van de begroeiing waarbij tussen de elementen de open ruimten kleiner zijn dan 25 meter. Er zal op effectiviteit gemonitord worden.
3a.	In de nieuwe situatie is geen sprake van straatverlichting langs en in de buurt van de vliegroule en/of foerageerplek van de gewone- en ruige dwergvleermuis. Indien verlichting noodzakelijk is in verband met openbare veiligheid, dan zal gebruik gemaakt worden van vleermuisvriendelijke (amberkleurige) verlichting.

4.3.5 Grote gele kwikstaart (Vogelrichtlijn, jaarrond beschermd)

Het herstelwerk aan de kades van de Geul werk zal worden uitgevoerd door het Waterschap Limburg. Het betreffende waterschap heeft ruime ervaring met het kadeherstel van de Geul, waarop zich nesten van de grote gele kwikstaart bevinden en heeft voor deze soorten al eerder beschermende maatregelen succesvol uitgevoerd. Het werk zal op eenzelfde wijze worden uitgevoerd als in eerdere situaties.

Tijdens het veldbezoek op 15 maart 2017 is aan een medewerker van het Waterschap Limburg de exacte locatie van het nest van de grote gele kwikstaart aangewezen door de ecooloog die het nader onderzoek heeft uitgevoerd.

1.	De renovatie wordt uitgevoerd buiten de broedperiode van de grote gele kwikstaart. De minst kwetsbare periode in dit geval is de periode vanaf 1 september tot 1 maart.
2.	Voorafgaand aan de werkzaamheden aan de kademuren zal het nestmateriaal verwijderd worden.
2a.	De nestmaterialen worden tijdelijk opgeslagen op een droge, door het Waterschap Limburg aangewezen plek, op basis van hun vorige succesvolle ervaringen.
2b.	Tijdens het kadeherstel wordt ervoor gezorgd dat er op exact dezelfde plek waar momenteel de nis met het jaarrond beschermde nest aanwezig is, een ruimte gecreëerd wordt die zo veel mogelijk vergelijkbaar is met de huidige nis in de kademuur.
3.	Na het herstel van de kademuur wordt het nestmateriaal teruggebracht in de nis.

4.3.6 Elrits (Wnb-andere soorten)

De elrits heeft een paaiplaats in de Molentak, daar waar de Molentak weer samenvoegt met de Geul, aan de westkant van het plangebied. Er vinden geen werkzaamheden plaats rondom deze paaiplaats. Het kademuurherstel vindt niet plaats in de buurt van de paaiplaats, en heeft geen invloed op de elrits.

Wat mogelijk wel van invloed kan zijn, is het herstel van het rijksmonumentale molenrad, dat na herstel en renovatie van het Molengebouw weer gaat draaien. Hierdoor zouden vissen die mogelijk vanuit de oostelijke aftakking van de Molentak, door de Molentak heen zouden kunnen zwemmen in het schoepenrad terecht kunnen komen.

Om te voorkomen dat de elrits door de planvorming mogelijk gedood wordt door het Molenrad, en daarmee de Wet natuurbescherming wordt overtreden, zijn maatregelen nodig. De ingang is echter momenteel al relatief onaantrekkelijk voor elrits. Door de ingang nog onaantrekkelijker te maken, met het vertragen van de watersnelheid ter plekke, het vrijhouden van de molentak van beschutting, zoals waterplanten, takken, stenen en keien etc. wordt het voor elrits zeer onaantrekkelijk om deze aftakking in te zwemmen. Elrits zoekt van nature beschutting, dus zal, als het verschil in beschutting tussen Geul en Molentak groot is, altijd voor beschutting in de Geul kiezen en niet het Molenrad in zwemmen.

1.	De werkzaamheden vinden plaats tussen 1 september en 1 april, buiten de kwetsbare periode van elrits.
1a.	Voorafgaand aan de werkzaamheden, de aftakking Molentak aan de oostkant zodanig afsluiten dat er aan de westkant genoeg waterstroming overblijft en de paaiplaats onaangeroerd blijft.
2.	Tijdens de werkzaamheden voorkomen dat beschermde vissen in het oostelijk deel van de Molentak kunnen zwemmen.
3.	In de nieuwe situatie is/wordt langs de watergang voorzien in een situatie waarbij goed zicht is op de bodem van de Molentak, zonder beschutting en/of voedsel, en een trage waterstroom, zodanig dat het voor beschermde vissen onaantrekkelijk is om deze aftakking te nemen.

4.4 Planning van de werkzaamheden

Op dit moment is nog niet duidelijk voor wanneer de werkzaamheden gepland zijn. Zodra duidelijk is dat het plan doorgang kan vinden, dan kunnen de werkzaamheden plaatsvinden en kan het verwijderen van die vegetatie plaatsvinden waarin, na een schouw van een ecooloog, geen bewoonde nesten zijn gevonden. Overige vegetatie wordt verwijderd

na het broedseizoen. Onderstaande is een voorlopige planning, er vanuit gaand dat in het najaar 2017 begonnen kan worden met de ontwikkeling. Deze planning zal lopende het project geactualiseerd worden. In de planning is aangegeven welke partij welke werkzaamheden zal uitvoeren. Onder bijzonderheden is aangegeven welke uitvoerende partijen nog door de opdrachtgever geregeld dienen te worden. De uitvoering en monitoring van de werkzaamheden ten behoeve van de vleermuizen, alsook de uiteindelijke planning, zullen worden bijgehouden en uiteindelijk vastgelegd worden in een verslag waarmee aangetoond kan worden dat de werkzaamheden uitgevoerd zijn conform de voorschriften die monitoring vereisen.

Werkzaamheden ten behoeve van planten, vleermuizen, grote gele kwikstaart, elrits en broedvogels	Voorlopige planningsdatum	Uitvoerende partij	Bijzonderheden
Ophangen vleermuiskasten type Miramare (gewone grootoor) aan bomen	Maart 2017	Wyckerveste, op advies van ecooloog BRO	Kasten zijn geplaatst op 15 maart 2017
Uithakken muur rondom zwartsteel en stengelomvattend havikskruid	November 2017	Waterschap Limburg	
Verwijderen nestmateriaal grote gele kwikstaart	November 2017	Waterschap Limburg	
Muurdelen met beschermde planten opslaan op geschikte plaats	November 2017-eind februari 2018	Waterschap Limburg	
Nestmateriaal grote gele kwikstaart bewaren op droge geschikte bewaarplaats	November 2017-eind februari 2018	Waterschap Limburg	
Molengebouw ongeschikt maken voor vleermuizen	Vanaf 1 november 2017	Wyckerveste	
Begeleiding ongeschikt maken Molengebouw	Vanaf 1 november 2017	Ecoloog BRO	
Aanbrengen 4 nieuwe invliegopeningen voor vaste verblijfplaatsen gewone/grijze grootoor in gerenoveerd Molengebouw	Voor 1 maart 2018	Wyckerveste	
Aanbrengen nis in kademuur op plaats oude nis grote gele kwikstaart	Voor 1 maart 2018	Waterschap Limburg	
In metselen muurdelen met Zwartsteel en Stengelomvattend havikskruid	Voor 1 maart 2018	Waterschap Limburg	

Werkzaamheden ten behoeve van planten, vleermuizen, grote gele kwikstaart, elrits en broedvogels	Voorlopige planningsdatum	Uitvoerende partij	Bijzonderheden
Controleren hogere beplanting i.v.m. mogelijke vogelnesten, indien verwijderd tijdens broedseizoen.	Kort voorafgaand aan de start van de werkzaamheden (tussen 1 maart en 15 juli 2018)	Ecoloog BRO	Uitsluitend van belang in het broedseizoen
Lichtschuw houden vliegrou- te/foerageergebied over de Geul en Molentak voor Water- vleermuis	Vanaf 1 maart 2018 (gedurende alle werk- zaamheden)	Wyckerveste	
Lichtschuw maken/houden van de vliegroute langs bomenrij langs de Geul en Molentak, en bomen op de parkeerplaats voor gewone en ruige dwerg- vleermuis	Vanaf 1 maart 2018 (gedurende alle werk- zaamheden)	Wyckerveste	
Monitoring vliegroutes	April-mei 2018	Ecoloog BRO	
Evt. verwijderen tijdelijke vleermuiskasten	na afloop alle bouwwerk- zaamheden en een gewenningsperiode van 6 maanden	Wyckerveste	

4.5 Wijze van toezicht

De aannemer(s) dient/dienen zelf mensen op het werk te zetten die dit protocol kennen en toezien op de uitvoering ervan. Er moet altijd iemand namens de aannemer bereikbaar zijn met hbo-denkniveau, voor uitleg over het protocol aan de werknemers. Bij het begin van het werk of delen ervan, moet het protocol uitgelegd worden aan de werknemers, waarbij een deskundige ecooloog namens de opdrachtgever aanwezig is. Er moet te allen tijde een exemplaar van dit protocol op het werk aanwezig zijn en in te zien zijn voor de werknemers.

4.6 Rol van de ecooloog

Er moet te allen tijde een ecooloog oproepbaar zijn, om vragen over het protocol te beantwoorden. Bij aanvang van het werk of delen ervan is een ecooloog aanwezig, of telefonisch bereikbaar om het protocol uit te leggen aan de uitvoerders en werknemers. De ecooloog geeft aanwijzingen voor het ongeschikt maken van gebouwen vóór de werk-

zaamheden. De ecooloog is bevoegd om eventueel aangetroffen dieren en planten in veiligheid te stellen.

4.7 Bijzondere situaties

Ofschoon in dit werkprotocol beschreven is hoe gehandeld dient te worden bij de voorgenomen activiteiten, kan een uitvoerder in het werk altijd geconfronteerd worden met onverwachte situaties. Wanneer zich onvoorziene situaties voordoen, zoals de onverwachte aanwezigheid van beschermde soorten, dan beslist de initiatiefnemer over te nemen maatregelen, in overleg met de ecooloog en de aannemer.

